MALTA

QORTI CIVILI
PRIM AWLA

ONOR. IMHALLEF
TONIO MALLIA

Seduta tas-16 ta' Jannar, 2003

Citazzjoni Numru. 1768/1993/1

Emanuel Zammit
Vs
Paul Borg Barthet noe

Illum 16 ta’ Jannar 2003

Il-Qorti,

Rat ic-citazzjoni ppresentata mill-attur fl-20 a’ Dicembru, 1993, li in forza taghha, wara li ppremetta illi bi ftehim datat 17 ta’ April, 1990 il-partijiet kienu dahlu f’kuntratt sabiex il-konvenut jissuplixxi lill-attur “suspended ceilings” skond kuntratt u kwotazzjoni hawn esebiti u mmarkati Dokument A u B;

Ippremetta illi skond l-istess ftehim il-konvenut obbliga ruhu li jissuplixxi l-istess u jesegixxi l-istess xogholijiet fi

zmien erba gimghat taht penali ta' hamsin lira Maltija (LM 50) kull jum ghall kull gurnata ta' dewmien;
Ippremetta illi l-konvenut naqas li jesegwixxi x-xogholijiet kif intrabat billi l-attur immedjatament tah l-ordni biex jesegwixxi l-istess xogholijiet;

Ippremetta illi dawn ix-xogholijiet kienu biss lesti fil-21 ta' Settembru, 1990 u billi ghalhekk l-attur dahal responsabbli ghall-hlas ta' penali stipulata fil-fuq imsemmi kuntratt skond termini tal-istess ftehim;

Jghid l-istess konvenut ghaliex m'ghandhux jigi minn dina l-Qorti;

1. dikjarat u deciz li huwa naqas li jesegwixxi x-xogholijiet lilhu kommessi u jikkonsenja s-soffitti fuq imsemmija fit-terminu pattwit ta' erba` gimghat mid-data tal-ordni;
2. tigi likwidata konsegwentement il-penali mehuda fit-termini tal-istess ftehim l-ammont ta' hamsin lira Maltija kull jum ghall kull gurnata ta' dewmien mid-data f'liema kellu jispicca x-xoghol sal-21 ta' Settembru, 1990 data meta effettivament kien lest l-istess xoghol;
3. jigi kkundannat ihallas il-penali hekk likwidata flimkien mal-ispejjez u mal-imghax kummercjali skond il-ligi.

Il-konvenut huwa ingunt ghas-subizzjoni.

Rat in-nota tal-eccezzjonijiet tas-socjeta konvenuta li in forza taghha eccepiet illi:
1. Id-domandi attrici huma infondati fid-dritt u fil-fatt ghaliex id-dewmien kien tort kompletament tal-attur li ma lestiex xogholijiet ohra li biss warajhom setgha jsir ix-xogholijiet mill-eccipjent, kif jigi ppruvat waqt it-trattazzjoni tal-kawza;
2. Salvi eccezzjonijiet ohra.

Rat id-dikjarazzjonijiet guramentati tal-partijiet;

Rat in-nota ta' l-eccezzjonijiet ulterjuri tas-socjeta konvenuta li biha eccepiet illi:

1. Id-domandi attrici huma ukoll insostenibli peress li l-vertenza bejn il-partijiet riguardanti l-meritu tal-kawza fl-ismijiet fuq imsemmija giet definita bis-sentenza moghtija minn din l-Onorabbli Qorti fis-27 ta’ April 1992 fil-kawza “Paul Borg Barthet noe vs Emmanuel Zammit” numru 948/91 JF.
2. Salvi eccezzjonijiet ohra.

Rat id-dikjarazzjoni guramentata relattiva;

Rat is-sentenza ta’ din il-Qorti tad-19 ta’ Frar, 1997, li in forza taghha cahdet l-eccezzjoni ulterjuri sollevata mis-socejta konvenuta, fis-sens li s-sentenza moghtija minn dina l-Qorti fis-27 ta’ April, 1992 fil-kawza “Paul Borg Barthet noe vs Emanuel Zammit” tikkostitwixxi res judicata, u dana bl-ispejjez kontra l-istess konvenut nominee eccipjenti;

Rat id-digriet ta’ din il-Qorti tat-13 ta’ Marzu, 2000 li bih cahdet it-talba tal-attur ghas-smiegh tax-xhieda Antonio D’Alfonso u Raymond Buhagiar, u dan peresss li dawn ma kienux gew dikjarati fil-lista tax-xhieda ta’ l-attur;

Rat id-digriet ta’ din il-Qorti tat-03 ta’ April, 2000, li in forza tieghu laqghet it-talba tal-attur biex ikun jista’ jinterponi appell mid-digriet ta’ din il-Qorti tat-13 ta’ Marzu, 2000;

Rat l-appell interpost mill-attur;

Rat is-sentenza moghtija mill-Onorabbli Qorti tal-Appell fis-06 ta’ Ottubru, 2000, li in forza taghha cahdet l-appell u kkonfermat id-digriet appellat, waqt li irriservat lill-din il-Qorti d-dritt li, jekk ikun il-kaz, tiddegreta mod iehor; l-ispejjez riservati ghall-gudizzju finali.

Rat id-digriet ta’ din l-Qorti tat-18 ta’ Jannar, 2001, li bih regghet cahdet it-talba tal-attur biex jinstemghu z-zewg xhieda imsemmija;

Semghet il-provi li resqu l-partijiet;

Rat l-atti kollha tal-kawza u d-dokumenti esebiti;

Rat li l-kawza thalliet ghas-sentenza ghallum;

Ikkunsidrat;

Illi l-attur f'din il-kawza ried jiftah disco f'lokal San Pawl il-Bahar, u ghal dan il-fini inkariga lill-Raymond Farrugia biex jaghmillu disinn tal-lokal. Meta dan id-disinn kien lest, fuq suggeriment tal-istess Raymond Farrugia, gew mqabbda diversi kuntratturi biex jaghmlu x-xoghol; fost dawn, is-socjeta konvenuta giet mitluba taghmel xoghol ta' soffitt mas-ssaqaf tal-kumpless.

Kuntratturi ohra kienu ikkummissjonati jiehdu hsieb id-dawl u l-ilma, u mastrudaxxa kellu jaghmel l-ghamara. Il-kuntratt mas-socjeta konvenuta kien gie iffirmat fis-17 ta' Mejju, 1990, u l-prezz patwit kien ta' LM 7,000 (seba` t'elef). In parentesi jinghad li, fic-citazzjoni, l-attur jghid li l-kuntratt kien iffirmat fis-17 ta' April, 1990, u fil-fatt, id-data fuq il-kuntratt mhux cara u tidher li hi ndikata bhala "April" bil-kelma "May" miktuba fuqha, jew bhala "May" bil-kelma "April" miktuba fuqha. Il-Qorti qed tikonkludi li l-kuntratt gie iffirmat f'Mejju, ghax l-quotation mibghuta mis-socjeta konvenuta iggib id-data tal-20 ta' April, 1990, u fil-fatt, fil-kuntratt hemm riferenza ghal din l-ittra bhala l-bazi li fuqha inhadem il-prezz. Kwindi, l-kuntratt bil-fors li gie iffirmat wara l-20 ta' April, 1990.

Skond dan il-kuntratt, ix-xoghol kellu jitlesta fi zmien erba` gimghat minn dakinhar li s-socjeta konvenuta tigi mitluba li tibda bix-xoghol. F'kaz li jkun hemm dewmien fix-xoghol ghal-ragunijiet imputabbli lill-kuntrattur, l-istess kuntrattur intrabat li jhallas penali ta' LM 50 (hamsin lira Maltin) ghal kull gurnata ta' dewmien.

L-attur jghid, u fuq dan ma giex kontestat, li hu qal lis-socjeta konvenuta biex tibda x-xoghol dakinhar stess li iffirma l-kuntratt, u, allura, la darba x-xoghol kellu jitlesta f'erba` gimghat, kellu jkun lest fl-14 ta' Gunju, 1990. Ix-xoghol, pero`, tlesta fil-21 ta' Settembru, 1990, cioe`, 99 (disgha u disghin) gurnata aktar mill-*projected date for*

completion. L-attur qed jitlob li s-socjeta` konvenuta tigi kkundannata thallas il-penali minhabba dan id-dewmien (ekwivalenti ghall-LM4950). Is-socjeta konvenuta qed tallega li hi ma kienetx responsabbli ghal-dan id-dewmien, imma dan kien konsegwenza tal-fatt li hafna mill-kuntratturi waqghu lura fix-xoghol taghhom u dan tefa` lilha lura peress li, ghall-hafna mix-xoghol, kellha tistenna lill-haddiema l-ohra jlestu l-parti taghhom.

Din il-Qorti tibda biex tirrimarka li kienet s-socjeta konvenuta li, minn rajha, accettat li tintrabat bi zmien specifiku u bil-penali, u kwindi, kull dewmien li jiggenera x-xoghol innifsu, trid twiegeb ghalih l-istess socjeta konvenuta, ghax hu mifhum li hi hadet dan il-fatt (inerenti f'kull tip ta' xoghol) in konsiderazzjoni meta obbligat ruhha li tlesti x-xoghol fi zmien erba` gimghat.

Dwar ir-raguni tad-dewmien, il-partijiet, kif inhu mistenni, ma jaqblux dwar ta' minn kein it-tort. Meta xehed il-foreman tas-socjeta konvenuta, Francis Xuereb, dan tefa` t-tort fuq id-*designer* imqabbad mill-attur u fuq il-kuntratturi l-ohra. Hu jghid li man mano li kien qed isir ix-xoghol, kienu jindunaw li ma setghux jipprocedu ezatt skond id-disinn, u allura dan kien mehtieg li jigi aggustat. Biex isir dan, kien ikollu jattendi d-*designer* fuq il-post, u gieli dan ma kienx ikun hemm u kellhom joqghodu jistennewh sakemm jigu u flimkien jaraw kif ser jvarjaw ix-xoghol minhabba xi intoppi li kienu jinqalghu. Oltre dan, mhux l-ewwel darba li kellhom jistennew lill-kuntratturi tad-dawl u l-ilma jlestu l-*connections* u/jew jghaddu xi pajpijiet jew kannen qabel ma setghu jkomplu. Bidla fid-disinn, xi drabi, kienet tehtieg bidla fis-sistema tad-dawl u l-ilma, u sakemm isir ix-xoghol necessarju, ma kienux jistghu jkomplu. Ix-xhud jghid li hu kien jipprova jfihem lill-attur r-raguni tad-dewmien, pero`, dan, skond hu, ma kienx jifhem u ghalhekk kien jinqala` hafna paroli fuq il-lant tax-xoghol. Il-foreman qal li minhabba dawn ic-cirkostanzi ghamlu xi hmistax wieqfa, u dan barra hin u granet ohra li hu, pero`, ma setghax jikwantifika.

L-attur u martu, min naha l-ohra, meta xehedu, qalu li t-tort tad-dewmien kien kollu tas-socejta konvenuta, u dana

peress li l-haddiema l-ohra kienu jiddependu ghax-xghol taghhom fuq ix-xoghol lest tas-socjeta konvenuta, u mhux vice versa. Huma jghidu li x-xoghol tal-mastrudaxxa bl-ebda mod ma seta` jfixkel lis-socjeta` konvenuta, fil-waqt li l-kuntratturi tal-wallpaper u tal-mirja kellhom necessarjament jibdew xogholhom wara li tlesti s-socjeta` konvenuta. Dwar il-kuntrattur tad-dawl, dawn jghidu li x-xoghol ta' gol-hajt, fil-*conduct* u taht il-mahdum, kien lest qabel ma nghata l-kuntratt lis-socjeta` konvenuta, u t-twahhil tal-bozoz kellu necessarjament isir wara li s-socjeta` konvenuta tlesti l-parti taghha.

Id-*designer*, Raymond Farrugia, kien aktar diplomatiku fid-deposizzjoni tieghu, u l-gist tad-desposizzjoni tieghu hi fis-sens li "kien hemm fazi fejn kien qed jistenna hu (il-kuntrattur tas-soffitt), pero`, kien hemm fazi fejn kien qed jistennew l-ohrajn" (a fol. 89 tal-process).

Dan ix-xhud gie repetutament mitlub ikun aktar specifiku u jindika anke kemm id-dewmien kien tat-tort tas-socjeta konvenuta u kemm kien tal-kuntratturi l-ohra, izda, minghajr ma kien specifiku, baqa` jghid li d-dewmien kien tort taz-zewg nahat u ta' kulhadd. Hu qal li s-socjeta konvenuta kellha taghmel ix-xoghol taghha billi tidhol bejn ix-xoghol tal-ohrajn; il-kuntratturi l-ohra jibdew, is-socjeta konvenuta tidhol fuqhom, u meta tlesti, jergghu jidhlu l-kuntratturi l-ohra. In konkluzzjoni hu insista li "kien hemm fejn inzamm ix-xoghol minhabba s-Sur Barthet, pero` kien hemm min ittratena ukoll fix-xoghol tieghu" (a fol. 99).

Mill-premess, jidher li fil-waqt li kien hemm dewmien fl-esekuzzjoni tal-appalt da parti tas-socjeta konvenuta, ma jistax jinghad li dan id-dewmien kien kollu attribwibbli ghal xi nuqqasijiet taghha. Parti mid-dewmien kien rizultat ta' xi nuqqasijiet da parti tal-kuntratturi l-ohra jew tad-*designer* stess, u ghal dan m'ghandiex tirrispondi s-socjeta konvenuta. Sfortunatament, hadd mix-xhieda ma ta' dettalji tad-dewmien riferibilment ghal xi kuntrattur partikolari, u kulhadd xehed b'mod generali minghajr ma jkun specifiku. Il-foreman tas-socjeta konvenuta jindika zmien ta' hmistax-il gurnata (fol. 141), pero`, ma

eskludhiex hin u granet ohra mohlija mhux tort tas-socjeta konvenuta.

Il-Qorti, wara qieset din ix-xhieda, tara li d-dewmien imputtabli lill-kuntratturi l-ohra ma jistax ikun wisq aktar mill-hmistax-il gurnata li semma l-foreman, u , mehud in konsiderazzjoni l-fattispecie tal-kaz, qed tqies, *arbitrio et boni viri*, li mid-99 jum ta' dewmien, tlettin gurnata ma kienux tort tas-socjeta konvenuta.

Dwar il-penali innifisha, hu maghruf li l-Qorti ma tistax tisostitwixxi d-diskrezzjoni taghha ghal-dik tal-partijiet, u meta jigi stabilit penali f'kaz ta' xi nuqqas ta' min hu obbligat, "ma hemm ebda lok illi l-attur jibbaza fuq azzjoni ghad-danni li tinvolvi fl-ewwel lok il-kwistjoni tar-responsabilita` o meno u fit-tieni lok il-likwidazzjoni tal-istess": "Debono vs Saliba", deciza mill-Onorabbli Qorti tal-Kummerc fil-11 ta' Marzu, 1985. Penali, libera miftehma bejn il-partijiet, torbot lill-istess partijiet, u favur minn tigi kuntrattata lanqas ma hu mehtieg jipprova li hu verament sofra danni.

Darba, ghalhekk, li din il-Qorti waslet ghall-konkluzzjoni li s-socjeta konvenuta hija responsabbli ghad-dewmien fl-esekuzzjoni ta' l-appalt, liema dewmien jestendi ghall-69 (disgha u sittin) jum, hi ghandha thallas penali ta' LM 3450 (tlett elef erbgha mija u hamsin liri Maltin).

Ghaldaqstant, ghar-ragunijiet premessi, din il-Qorti tiddisponi minn din l-istanza billi tichad l-eccezzjonijiet tas-socjeta konvenuta, tilqa t-talbiet attrici, tillikwida l-penali li s-socjeta konvenuta ghandha thallas lill-attur fis-somma ta' LM 3450 (tlett elef erbgha mija u hamsin liri Maltin), u tikkundanna lis-socjeta konvenuta thallas lill-attur is-somma ta' LM 3450 (tlett elef erbgha mija u hamsin liri Maltin) in linea ta' penali.

L-ispejjez tal-kawza jithallsu kollha mill-konvenut nomine.

---------------------------------TMIEM---------------------------------